

Томма Роман Павлович, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ВИКРИВАЧА, ЯКИЙ МАЄ СТАТУС СВІДКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

При виявленні та припиненні конкретного корупційного правопорушення державні та особисті інтереси часто не збігаються. Обов'язок держави полягає у застосуванні встановлених і регламентованих законом засобів з метою встановлення винуватого у вчиненні правопорушення та притягнення його до відповідальності. Обов'язок громадянина полягає у виконанні громадянського обов'язку щодо надання допомоги державним органам у виконанні покладеного на нього обов'язку. Водночас, особисті інтереси полягають, насамперед, у збереженні наявних у громадянина благ, інтересів, їх недоторканності та непорушності. Забезпечення безпеки повинно поширюватися на практично будь-яку особу, залучену до сфери дії кримінально-процесуальних правовідносин. При забезпеченні безпеки

тільки частини суб'єктів цієї діяльності завжди залишається імовірність протиправного впливу на інших з боку злочинців, унаслідок чого заподіюється шкода інтересам правосуддя, особистості, суспільства і держави.

Також ряд заходів щодо забезпечення безпеки такої особи передбачено у КПК України, але без прив'язки до категорії осіб, які нами розглядаються. Тобто викривачі як особи, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції можуть виступати у якості свідка по справі кримінального провадження, чи особи, яка співпрацює зі слідством (уклала угоду про визнання винуватості):

Така пропозиція є слушною, оскільки ряд статей КПК України регламентують певні заходи, які можна застосовувати для забезпечення безпеки підозрюваних (обвинувачених), які уклали угоду про визнання винуватості, змістом якої є обов'язок співпрацювати зі слідством, а саме:

- слідчий суддя, суд може прийняти рішення про здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні впродовж усього судового провадження або його окремої частини лише у випадку необхідності забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні п. 2 ч. 2 ст. 27 (Гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами);

- не можуть бути допитані як свідки: особи, до яких застосовані заходи безпеки, - щодо дійсних даних про їх особи; особи, які мають відомості про дійсні дані про осіб, до яких застосовані заходи безпеки, - щодо цих даних (п.п. 9,10 ч. 2 ст. 65 (Свідок);

- свідок має право заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом (п. 8 ч. 1 ст. 66 (Права та обов'язки свідка);

- слідчий, прокурор зобов'язаний за клопотанням сторони захисту, потерпілого надати їм матеріали досудового розслідування для ознайомлення, за виключенням матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві (ч. 1 ст. 221 (Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення);

- у виняткових випадках, пов'язаних із необхідністю отримання показань свідка під час досудового розслідування, якщо через існування небезпеки для життя і здоров'я свідка чи потерпілого сторона кримінального провадження має право звернутися до слідчого судді із клопотанням провести допит такого свідка судовому засіданні, в тому числі одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб (ч. 1 ст. 225 (Допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні);

- з метою забезпечення безпеки особи, яка впізнає, впізнання може проводитися в умовах, коли особа, яку пред'являють для впізнання, не бачить і не чує особи, яка впізнає, тобто поза її візуальним та аудіоспостереженням. При пред'явленні особи для впізнання особі, щодо

якої згідно з цим Кодексом вжито заходів безпеки, відомості про особу, взятую під захист, до протоколу не вносяться і зберігаються окремо.(ч. 4, 5 ст. 228 (Пред'явлення особи для впізнання);

- допит осіб, впізнання осіб чи речей під час досудового розслідування можуть бути проведені у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення (дистанційне досудове розслідування) у випадках необхідності забезпечення безпеки осіб (п. 2 ч. 1 ст. 232 (Проведення допиту, впізнання у режимі відеоконференції під час досудового розслідування);

- відомості про осіб, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або були залучені до їх проведення, у разі здійснення щодо них заходів безпеки можуть зазначатися у протоколі із забезпеченням конфіденційності даних про таких осіб у порядку, визначеному законодавством (ч. 1 ст. 252 (Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій);

- на досудовому провадженні можуть бути оскаржені рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора при застосуванні заходів безпеки - особами, до яких можуть бути застосовані заходи безпеки, передбачені законом (п. 6 ч. 1 ст. 303 (Рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування, та право на оскарження);

- після призначення справи до судового розгляду головуючий повинен забезпечити учасникам судового провадження можливість ознайомитися з матеріалами кримінального провадження, якщо вони про це заявлять клопотання, але матеріали про застосування заходів безпеки стосовно осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, для ознайомлення не надаються (ч. 2, 3 ст. 317. (Матеріали кримінального провадження (кримінальна справа) та право на ознайомлення з ними);

- судове провадження може здійснюватися у режимі відеоконференції під час трансляції з іншого приміщення, у тому числі яке знаходиться поза межами приміщення суду (дистанційне судове провадження), у разі необхідності забезпечення безпеки осіб (п. 2 ч. 1 ст. 336 (Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження);

- у виняткових випадках для забезпечення безпеки свідка, який підлягає допиту, суд за власною ініціативою або за клопотанням сторін кримінального провадження чи самого свідка постановляє вмотивовану ухвалу про проведення допиту свідка з використанням технічних засобів з іншого приміщення, у тому числі за межами приміщення суду, або в інший спосіб, що унеможливило його ідентифікацію та забезпечує сторонам кримінального провадження можливість ставити запитання і слухати відповіді на них. У разі якщо існує загроза ідентифікації голосу свідка, допит може супроводжуватися створенням акустичних перешкод (ч. 9 ст. 352 (Допит свідка).